

Remissvar angående SOU2023:56 Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (dnr S2023/02669)

Attendo vill i egenskap av utpekad remissinstans inkomma med svar enligt nedan på utredningsförslaget SOU2023:56 Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier.

Utredningen om extraordinära insatser utifrån smittskyddslagen gällande lagstiftningsområden som SoL och LSS har genomförts för att stärka upp arbetet inom dessa två områden, specifikt när det gäller att möjliggöra flyttning och andra extraordinära åtgärder riktade mot personer med samhällsfarlig smitta samt förbättringar i regelverket rörande smittbärrapenning. Attendo tillstyrker utredningens slutsatser och förslag för att öka möjligheten att vidta adekvata åtgärder för att minska smittspridning vid samhällsfarliga sjukdomar. Samtidigt saknar vi diskussioner i utredningens förslag rörande bl a hur boenden för äldre eller personer med funktionsnedsättningar ska utformas för att i möjligaste mån förhindra smittspridning.

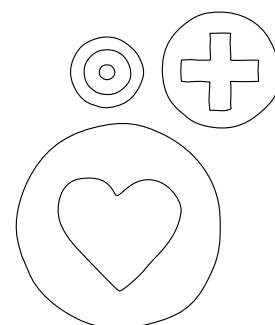
Inledande kommentar

Attendo är en ledande utförare av välfärdstjänster i Norden, primärt inom äldreomsorg, funktionsomsorg samt individ- och familjeomsorg. Vi grundades 1985 med en idé att utmana befintliga arbetssätt inom den offentligt finansierade omsorgen för att därigenom kunna skapa en mer kundcentrerad omsorg som höjer kvaliteten för den enskilde samtidigt som vi använder befintliga resurser och skattemedel på ett mer effektivt sätt. Vi har under lång tid arbetat med grunden i vårt uppdrag - *att stärka individen* - samt våra värderingar *omtanke, engagemang och kompetens* för att nå vår långsiktiga vision att *ge bättre omsorg till allt fler*. På uppdrag av framförallt kommuner och välfärdsregioner ombesörjer våra över 31 000 medarbetare i över 700 verksamheter det dagliga omsorgsbehovet för omkring 30 000 kunder i Finland, Sverige och Danmark. Analysen av pandemihanteringen inom Attendo visar att det övergripande arbetet under pandemin fungerade väl, men också att det funnits stora utmaningar i pandemins inledning.

Specifika kommentarer på utredningens förslag

Tillfällig isolering i boenden enligt SoL och LSS (8.1)

Erfarenheterna från arbete under Coronapandemin visar att ett effektivt arbete mot smittspridning på lokal nivå som SÄBO eller LSS-boenden i vissa fall allvarligt fördröjdes och begränsades bland annat utifrån lagstiftningskrav på samtycke gällande isolering och kohortvård. Även bemanningsfrågor, höga sjukdomstal i medarbetargrupperna, verksamhetens lokalmässiga utformning

och kunskapsnivåer rörande denna typ av åtgärder påverkade effektiviteten i smittskyddsåtgärderna. Under pandemins första 6-8 månader var information från sjukvårdsregioner och från FHM inte alltid samstämmig vilket bidrog till otydligheter tex rörande användandet av munskydd och asymtomatisk smittspridning.

Enligt utredningen kan ett effektivt smittskydd kräva tillfälliga begränsningar i den frihet som människor annars åtnjuter, både för att skydda den som har smittats och för att undvika att smittan sprids vidare till andra. Utredningen avstyrker samtidigt på principiella, etiska och praktiska skäl att det införs en möjlighet i smittskyddslagen att tillfälligt isolera boende i SÄBO och LSS-boenden.

Attendo menar att utredningen borde ha övervägt att inkludera en lagändring som också gör det möjligt med tillfällig isolering i boenden som drivs av en kommun. En sådan förändring bör ses i ljuset av att flera regioner i pandemins akuta skede avvisade att ta emot smittade personer från omsorgsverksamheter i den reguljära sjukvården. En möjlighet till och beredskap för att isolera personer med akut smitta i andra boendeformer borde ha övervägts, inte minst på särskilda boenden där många boende redan idag har pågående medicinsk behandling i vardagen och där den medicinska kompetensen – genom MAS och stöd av ett regionalt läkarteam – oftast är tillräcklig för att kunna bedriva en god vård.

Förslag som möjliggör kohortvård utan samtycke (8.2)

Utredningen föreslår en utvidgad möjlighet till extraordinära smittskyddsåtgärder som innebär att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS och som är eller kan antas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad.

Attendo anser att det är en god idé att utöka möjligheterna till extraordinära smittskyddsåtgärder i boenden inom SoL och LSS. I utredningens förslag läggs dock beslutnivån i det enskilda fallet hos smittskyddsläkare efter anmälan av enskild kommun. Detta kan leda till en lång och byråkratisk handläggning, vilket till betydande del motverkar förslagets syfte att snabbt kunna isolera/införa kohortvård för enskild person när samtycke inte kan säkerställas eller fås inom de angivna verksamhetstyperna för SoL och LSS.

Rollen och ansvaret för behandlande läkare är tydlig men på en punkt dvs. den som rör förhållningssätt skulle man kunna hävda/önska att i detta begrepp ingår isolering/kohortvård. Anledningen är att det bör finnas en lösning så att dessa åtgärder hanteras snabbt och så nära patienten och verksamheten som möjligt för att överhuvudtaget kunna ge den förväntade effekten av minskad/avstannad smittspridning tex. på ett boende för personer med demensdiagnos. En av lärdomarna från början av pandemin var att dessa åtgärder ofta dröjde och i vissa SÄBO såg man en mycket snabb spridning med i vissa fall mycket allvarliga konsekvenser.

Många kommuner har valt att anlita fristående utförare för betydande delar av sina särskilda boenden inom SoL och gruppboendestäder inom LSS. Även om det ofta finns ett nära samarbete mellan kommunen och utföraren, skulle det innebära en omväg om endast kommuner får ansöka om att använda den extraordinära åtgärden i det enskilda fallet.

Privata vårdgivare inom SoL och LSS behöver därför också ha möjlighet till en direkt kommunikationsväg med smittskyddsläkare för denna typ av brådskande beslut med tanke på sårbarheten för de enskilda inom dessa boendeformer. I verksamheter där det finns hälso- och sjukvårdsansvar finns alltid en MAS-funktion (Medicinskt ansvarig sjuksköterska) som ansvarar för arbetet med hygien och smittskyddsfrågor utifrån hälso-sjukvårdslagstiftningen i samverkan med ansvarig läkarkontakt och aktuell verksamhetschef.

Attendo föreslår att MAS ska kunna ha direkt kontakt med smittskyddsläkare angående extraordinära skyddsåtgärder, oaktat om MAS finns i en kommunal eller fristående verksamhet. En beslutad åtgärd kan anmälas i efterhand till den kommunala huvudmannen.

Attendo vill understryka att besöksrestriktioner inom SÄBO och LSS är en viktig åtgärd ur smittspridningssynpunkt, men påverkar också den enskilde negativt med isolering och ensamhet. Dessa åtgärder bör kunna beslutas av smittskyddsläkare regionalt för kortare tid och utan rätt till överprövning.

Beslut om besöksrestriktioner för längre tid bör som regel undvikas, då det för de äldsta och sköraste personerna kan vara en påtaglig risk för en betydande påverkan med försämrade levnadsvillkor. Personer med kognitiv svikt kan här vara extra utsatta, utifrån svårigheter att ta till sig information.

Smittbärrpenning (kap 9)

Smittbärrpenning var ett användbart sätt att få smittade, exponerade men arbetsföra medarbetare att vara hemma. Detta verktyg kan säkerligen utvecklas vidare i samverkan med försäkringskassans regler och arbetssätt.

Avslutande kommentar

Attendo vill passa på att kommentera några frågor som utredaren lyfter fram utan att vidareutveckla konkreta förslag. Det gäller exempelvis att förstärka sjukvårdskompetensen inom SoL och LSS-verksamheter. Utredaren och IVO har tillsammans med olika vårdgivare kommit fram till att grunderna behöver förstärkas inom SÄBO och LSS rörande viktiga områden som bemanning, inom samtliga områden inklusive legitimerade medarbetare, grundkompetens inom olika områden samt fastighetsstandard.

Attendo anser att det vore lovvärt med en översyn av dessa delar, men vill också inskjuta att de behov och ambitioner som finns måste ställas mot den framtida tillgången på omsorgsmedarbetare med erforderlig kompetens. Samstämmiga bedömningar gör gällande att omsorgsbehoven ökar betydligt snabbare än tillgången till medarbetare de närmaste decennierna, vilket gör att varje ambitionshöjning måste noga analyseras utifrån ett systemperspektiv.

Likaså vill Attendo lyfta fram behovet av att se över regelverken rörande utformningen av såväl SÄBO som LSS-boenden. Utvecklingen går emellertid i en riktning där omsorgsbehoven är mer komplexa och framförallt de som beviljas boende inom SoL-verksamheter har allt större behov av komplicerad hälso-och sjukvård. Det gör att verksamheterna får en allt större sjukvårdstyngd.

Danderyd i februari 2024

Lena Erngren
Kvalitetschef Attendo